

BALASSA ZOLTÁN MÉLTATÁSA

A kassai polgárok című háromfelvonásos dráma 1942-ben jelent meg nyomtatásban. János mesternek, a kassai dóm kőfaragójának és polgártársainak az alakja mára a helytállás jelképévé nemesült. Ha ilyen értelemben használjuk ez a kifejezést, elsősorban a dráma szerzőjére, Márai Sándorra gondolunk. Szokás azonban ezzel a kifejezéssel illetni azokat is, akik a példát és a példaadót követik. Ma egy ilyen ember részesül a Magyar Örökség-díjban.

Balassa Zoltán 1949. június 28-án született Besztercebányán, értelmiségi családban, a szó szoros értelmében kárpát-medencei gyerekként. Apai nagyanyja Cegléden, anyai nagyanyja Sepsiszentgyörgyön, apai nagyapja Zólyomlipcsén, anyai nagyapja Besztercebányán született. Apja, Balassa Géza régészként és művészettörténészként volt közmegbecsülésnek örvendő személy. Ő mentette meg a zólyomi Rákóczi-szobrot, mely ma Borsiban áll. Ő létesítette 1964-ban az alsósztrégovai Madách-múzeumot és a zólyomi városi múzeumot is (1944). Alsósztrégován emléktáblája van. Édesanyja angol, német, francia nyelvtanárként dolgozott.

Balassa Zoltánt a Kárpát-haza magyarsága a szó legnemesebb értelmében vett közösségi emberként ismeri. Aligha tudná bárki is a kassai magyar, de gyakorta a felvidéki közéletnek olyan részét említeni, amelynek díjazottunk ne lett volna cselekvő részese. Írásai a Kárpát-medence és a diaszpóra magyar lapjaiban jelentek és jelennek meg Bécestől Nagyváradig, Miskolctól Prágáig, Pozsonytól Budapesten át Münchenig és Sydney-ig. A Felvidék Ma hírportálnak állandó tudósítója, ahol jóval több mint ezer írása jelent meg. A legavatottabb ismerője Felső-Magyarország egykori fővárosának, Kassának. Történelmi városkalauzát az erdélyi Tortoma Könyvkiadó adta ki 2016-ban. A szlovákok történetével foglalkozó kötete, a *Két nemzet a Kárpát-medencében* 2006 és 2015 között öt kiadást ért meg. Ennek szlovák változatát, *Dva národy v jednej domovine* 2004-ben a Matthias Corvinus kiadó, Buffalo-Torontóban adta ki. Balassa Zoltán az első volt a felvidéki írásbeliségben, aki Esterházy Jánosról önálló kötetet publikált *Pilóta a viharban (Gróf Esterházy János és kora)* címmel. (1994). Ugyancsak ő volt az, aki *Ellenállás Kassán* c. dolgozatában felhívta a figyelmet Tost László kassai polgármester példaadó életművére. (In: Magyar hősök, Elfeledett életutak a 20. századból Bp. 2020.), illetve *Csehszlovákia, a törvénytelen ország – a beneši dekrétumokról* címen a Valóság c. folyóiratban tanulmányt közölt tanulmányt (2001/1. sz.).

Közéleti elkötelezettségének egyik forrása Prágába vezet. A prágai Vegyipari Műszaki Egyetemen szerzett diplomát (1967-72). Itt kapcsolódott be az Ady Endre Diákkör munkájába, amelynek vezetőségi tagja volt (1968-72). 1975-ben indultak a prágai Ady Endre Diákkör kezdeményezésére a Honismereti Kerékpártúrák. Ennek második évfolyamát 1976-ban ő szervezte, mégpedig II. Rákóczi Ferenc tiszteletére. Előadókat is hívott, többek között Benda Kálmán történészt és a besztercebányai születésű Jánosy István költőt. Borsitól Rozsnyóig 300 km-t tekertek a háromszázadik évfordulón. Ezután honosodott meg az a gyakorlat, hogy előadókat hívtak meg a szervezők. Azóta

számos alkalommal közreműködött a túrákon, mint honismereti vezető, vagy előadó.

1987 decemberében Balassa Zoltán volt az, aki tiltakozott a különböző állami és pártszerveknél az európai kontinens legrégebbi, Konkoly-Thege Miklós által alapított csillagvizsgálójának tervezett lebontása ellen. A tiltakozást követő országos botránynak köszönhetően sikerült ezt megakadályozni.

Az 1985-ben alapított Kassai Környezetvédők Körének nevében ő fogalmazta meg azt a levelet, amelyet 1988. augusztus 23-án adtak postára a prágai román nagykövetségnek, s amelyben tiltakoztak a falurombolás ellen.

Ugyanebben az évben ismét csak ő volt az, aki elsőként hívta fel a figyelmet Desseffy Arisztid tábornok, aradi vértanú margonyai kriptájára, amelyet, kezdeményezésére, 1989-től minden év október elején rendszeresen felkeresnek a kassaiak.

Már a rendszerváltás előtt belépett a Magyar Demokrata Fórum (MDF) szervezetébe. Főszerkesztője volt a Kassai Fórum néven indított földalatti lapnak, amely az MDF miskolci szervezetének anyagi támogatásával jelenhetett meg. Mire azonban megjelent, elindult a rendszerváltás Csehszlovákiában. 1989. november 17-e után két nyelven nyilvános beszédet tartott. Hosszú évek után ez volt az első nyilvános magyar nyelvű beszéd Kassán.

Honismereti vezetői tevékenységet nagyjából 1974 óta végez. A Felvidéken, de Csehországban, Ausztriában, Lengyelországban és Magyarországon, becslések szerint, több tízezer embert kalauzolt azóta. Kassán 2006 óta vezeti két nyelven folyamatosan a Barangolásokat, melyek havonta mutatják be a város nevezetességeit és rejtett értékeit a Városi Információs Centrum jóvoltából.

Balassa Zoltán elnyerte egyebek mellett a Petőfi Sajtószabadság-díjat (1994), a Pro Minoritate emlékérmét, (1997), az Esterházy János-emlékérmét (1999), a Magyar Arany Érdemkeresztet (2019) és Kassa Város Díját (2019).

„Nagyon nagy dolog – vallja Márai –, ha valaki megérti a sors szavát.“
Balassa Zoltán megértette. Joggal részesül a magyarság szellemi becsületrendjében, a Magyar Örökség-díjban.

B. Kovács István
Felvidék, 2022.06.18.